

A dimensión social da fe. Tantas veces esquecida ou ignorada

- *“a fe ten implicacións na vida diaria e normal. Non responde a unha dimensión paralela á vida. Fundamentalmente ten que axudar a iluminar, acompañar, dar sentido, esperanza, forza nas realidades nas que cada ser humano vive”... Temos que estar preto non só con Cáritas na súa dimensión asistencial, tamén a nivel de promoción do noso traballo, de reivindicación e de incidencia política”.*
- *Para min iso é a doutrina social da Igrexa -responde cando se lle sinala que ese proceder non era o habitual entre os pastores-. A miña percepción non é a de que os bispos anteriores non se meteron. Eu acollo sen máis a dimensión social da fe e que o propio papa Francisco manifestou dicindo que hai que estar preto do sufrimento provocado ás veces por causas naturais, pero outras por inxustizas sociais, e o noso ámbito de traballo tamén ten relación coa pobreza”.*

(Monseñor Fernando García Cadiñaños. Bispo de Mondoñedo Ferrol)

1.- A mediación política da fe

Sen a mediación social na que concretarse, a fe non é crible. Fe e teoloxía descubren a *hermenéutica política* (lectura crente da realidade). O ethos social convértese en ethos redimido pola acción comprometida dos crentes.

A construción deste ethos desde unha proposta *desprivatizadora*, pon de manifesto que a fe supón un “ **plus** “ de motivación na construción dunha sociedade aberta, libre e plural. Isto significa que a fe aporta á realización de canto incide na “polis”:

- *A condición pública.-* Contra o que moitos din e cren, a convicción de fe proxéctase sobre toda a vida, en cada unha das súas facetas, do que se confesa crente.
- *A condición crítica.-* A inxenuidade, tantas veces esgrimida por moitos crentes, non existe. A dimensión crítica fainos cidadáns adultos, libres e responsables, superando a tentación da pasividade silenciosa.
- *A condición praxica.-* A fe non consiste nunha actitude de “ bondade xustificadora da realidade “, senón que a cuestiona, e como tal, esfórzase, chama á mobilización por cambiala, por transformala.
- *A condición utópica.-* A fe como proxecto totalizador, na aposta “ construtivo escatolóxico “.
- *A opción polo pobre, unha opción real, non paternalista nin pseudo espiritualizada .*

Como diría Ricardo Alberdi, “ *O cristianismo non presenta unha antropoloxía peculiar e rival das existentes. Pero, a partires do evanxeo, pódense delinear os perfís esenciais dunha concepción do home; o valor absoluto de toda persoa humana e a esixencia incondicional do amor ó próximo, un home, un próximo imaxe e semellanza de Deus, e chamado a participar misteriosamente na súa propia vida... ”*

- Bieito XVI, na *Caritas in veritate*, denuncia o reducionismo antropológico, froito do relativismo, que ,desde instancias diferentes, se quere levar ao ser humano, facendo del un simple aro dentro dunha cadea na que non hai diferenzas cualitativas entre os que a compoñen. Fronte a esta utilización do ser humano, Reafirma Bieito XVI a singularidade de cada persoa;, unha singularidade que nos fai á vez iguais e únicos, sen que por iso se nos confunda con calquera outra realidade creada. A singularidade non nos obxectiviza, ao contrario.

“ *O ser humano non é un átomo perdido nun universo casual, senón unha criatura de Deus, a quen El quixo dar unha alma inmortal e ao que amou desde sempre. Se o home fose froito só do azar ou a necesidade, ou se tivese que reducir as súas aspiracións ao horizonte angosto das situacións en que vive, se todo fose unicamente historia e cultura, e o home non tivese unha natureza destinada a transcenderse nunha vida sobrenatural, podería falarse de incremento ou de evolución, pero non de desenvolvemento.*” (C.v 29)

Tense ido repetindo nas nosas sesións presenciais, que constitucionalmente os seres humanos somos *seres en relación*. É esta unha afirmación sempre moi presente na reflexión teolóxico moral. E que levou a Sto.Tomás a afirmar que *a persoa significa relación*. O mesmo Bieito XVI na súa última carta encíclica de carácter social, afirma que non é na soidade como o ser humano crece e se desenvolve, senón no seu relacionarse cos seus iguais,

“ *A criatura humana, en canto de natureza espiritual, realízase nas relacións interpersoais. Canto máis as vive de maneira auténtica, tanto máis madura tamén na propia identidade persoal. O home valorízase non illándose senón poñéndose en relación cos outros e con Deus. Por tanto, a importancia das devanditas relacións é fundamental.*” (C.v. 53)

Este ser seres en relación, seres no mundo (*dasein*) que diría Heidegger. Ser nun tempo e espazo concretos. Querendo poñer de manifesto que como ser social, o home non pode prescindir dos demais, pechase, illarse, en si mesmos .Por iso Aristóteles chega a afirmar: “ *quen non é capaz de participar na vida da comunidade ou, pola súa autosuficiencia, non sente a súa necesidade, ese non é parte do Estado, senón que ou é unha besta ou Deus*” .Detrás desta afirmación, tamén debemos dicilo, atópase a convicción por parte de Aristóteles de que o Estado é anterior á familia e ao home individual., de aí que o todo debe ser necesariamente anterior á parte (a persoa). Máis alá da visión totalitaria e de sometemento que esta visión encerra – e que tristemente moitos séculos despois se plasmou en diferentes réximes políticos. E non deixa de ser mesmo hoxe tentación para moitos dos gobernos democráticos -, si que é de valorar o esforzo por destacar a dimensión social/ comunitaria do ser humano.

“*A orde social, pois, e o seu progresivo desenvolvemento deben en todo momento subordinarse ao ben da persoa, xa que a orde real debe someterse á orde persoal, e non ao contrario. O propio Señor advertiuno cando dixo que o sábado fora feito para o home, e non o home para o sábado. A orde social hai que desenvolvelo a diario, fundalo na verdade, edificalo sobre a xustiza, vivificalo polo amor. Pero debe atopar na liberdade un equilibrio cada día máis humano. Para cumprir*

todos estes obxectivos hai que proceder a unha renovación dos espíritos e a profundas reformas da sociedade.” (G.s.26)

A persoa ten un valor en si mesma – Xesús de Nazaret dixoo. E logo, moitos anos despois, Kant o confirmou - *relación fin e medio* – un valor e dignidade que a mesma sociedade ten o deber de recoñecer e promover. O virus individualista que hoxe corre a través da comprensión da sociedade, e que vai deixando a súa pegada na economía, cultura, política, mundo laboral... favorece esta cerrazón do home sobre si mesmo sen importarlle canto lle poida estar sucedendo aos demais.

O concilio na G.s. non deixa de recordarnos que, *“Deus, que coida de todos con paterna solicitude, quixo que os homes constituían unha soa familia e trátense entre si con espírito de irmáns. Todos foron creados a imaxe e semellanza de Deus, quen fixo dun toda a liñaxe humana e para poboar toda o feixe da terra (Act 17,26), e todos son chamados a un só e idéntico fin, isto é, Divos mesmo.”(G.s.24)*. Unha familia que sabéndose diferente entre cada un dos seus membros necesítase, apoiase e axúdase, porque todos comparten/mos a mesma dignidade froito do nos ser imaxe dun único e mesmo Deus. Pois é deste xeito como se pon de manifesto non solo a dimensión social da persoa, senón, a partires dela, a necesidade e interdependencia entre os seus membros, e as funcións que eles desenvolven na sociedade; unhas funcións que non son só para o seu maior ben, senón para un maior desenvolvemento daquilo que é de todos, e que todos, na súa capacidades, fan partícipes aos demais:

“A índole social do home demostra que o desenvolvemento da persoa humana e o crecemento da propia sociedade están mutuamente condicionados. porque o principio, o suxeito e o fin de todas as institucións sociais é e debe ser a persoa humana, a cal, pola súa mesma natureza, ten absoluta necesidade da vida social. A vida social non é, pois, para o home sobrecarga accidental. Por iso, a través do trato cos demais, da reciprocidade de servizos, do diálogo cos irmáns, a vida social engrandece ao home en todas as súas calidades e capacitálle para responder á súa vocación.” (G.s. 25)

Estas observacións axúdannos a tomar máis e mellor conciencia de que a tendencia á socialización forma parte do núcleo máis profundo da persoa, de toda persoa humana, e esta non podería desenvolverse nin madurar, crecer, ser ela mesma sen esta dimensión. Por iso podemos dicir que os seres humanos somos cos e para os demais, e neste camiño dialéctico enriquecemos e enriquecémonos.

O profesor Pietro Sapienza afirma que a esixencia de relacionalidade e de apertura do ser humano ao outro explícase, sobre todo, a través de dúas motivacións fundamentais: *a indixencia e a sobreabundancia*. E se a primeira empuxa ao home á vida social, ao ser consciente das súas carencias (buscar comida, traballo, desenvolvemento intelectual, moral, espiritual...) ; na segunda descubre a necesidade de compartir, ofrecer, abrirse... que o levan á socialización.

Canto vimos dicindo pon de manifesto que a vida social é un valor en si mesmo, polo que a convivencia debe buscarse polo seu valor ético, como un ben en si mesmo, sen ser instrumentalizada por outras cousas. Nin somos “ lobos para os homes” nin “ seres a-sociais por natureza . tabula rasa “ mal que lle pese a Hobbes e a Rousseau.

Concluindo canto vimos expoñendo, podemos afirmar que:

- A persoa debe colocarse *no centro da vida socio-política*, pois a sociedade existe para a persoa.
- A persoa humana, pola súa dignidade e valor, *ten o primado respecto á sociedade*.
- Para crecer, madurar e desenvolverse, o ser humano *necesita de mediacións*. Unhas mediacións que chegan a través da cultura, a educación, condicións sociais... pero que as necesite, non quere dicir que sexan estas as que lle dan ao home o que é. A través delas vai desenvolvendo a súa personalidade.
- Se somos seres sociais, vivimos en sociedade, *necesítamola e necesítanos*. Estamos chamados a vencer a tentación do chamado “solipsismo ético” (pensar no noso e despreocuparnos dos demais). É dicir, estamos chamados a implicarnos e comprometernos coas instancias que van facendo que a sociedade se vaia configurando como realidade plural, democrática, aberta e solidaria. Non facelo é o que leva a que os máis “ *avispados*”, que non é equivalente aos que máis ganas teñen de servir e entregar tempo e forzas ao servizo dos seus concidadáns, acaben sendo os que toman as rendas na dirección das nosas sociedades, coas consecuencias que todos imos vendo segundo vai pasando o tempo. Vencer o solipsismo ético, lévanos a caer na conta de que todos somos protagonistas e importantes, como seres sociais que somos, e non podemos delegar noutros para que fagan ou desfagan ao seu antollo.

Con outras palabras, hai corenta anos, o dicía o concilio ao afirmar:”

A profunda e rápida transformación da vida esixe con suma urxencia que non haxa ninguén que, por despreocupación fronte á realidade ou por pura inercia, confórtese cunha ética meramente individualista. O deber de xustiza e caridade cúmprese cada vez máis contribuíndo cada un ao ben común segundo a propia capacidade e a necesidade allea, promovendo e axudando ás institucións, así públicas como privadas, que serven para mellorar as condicións de vida do home. Hai quen profesa amplas e xenerosas opinións, pero en realidade viven sempre coma se nunca tivesen coidado algún das necesidades sociais.” (G.s. 30)

Neste avanzar sendo fermento que faga crecer a conciencia da dignidade da persoa e nos vai facendo concretar a chamada de Xesús a ser *construtores do Reino*, temos que evitar caer en dúas tentacións que teñen estado moi presentes ao longo da vida da Igrexa: *desentendernos do que pasa no mundo e refuxiarnos nun espiritualismo desencarnado*. E cando se da unha identificación plena coa mediación, sempre se acaba caendo, e facendo, pura ideoloxía. Deixando atrás, esquecendo, a *dimensión crente que motiva e alenta esa presenza e compromiso*. Dúas tentacións que consentidas nos apartan – afastan - do que é a tarefa que Cristo encargou aos seus discípulos e que eles nos transmitiron tamén por medio dos seus sucesores. Con rotundidade o presenta a constitución conciliar **Gaudium et spes** cando afirma:

“ *Equivócanse os cristiáns que, pretextando que non temos aquí cidade permanente, pois buscamos a futura, consideran que poden descoidar as tarefas temporais, sen darse conta que a propia fe é un motivo que lles obriga ao máis perfecto cumprimento de todas elas segundo a vocación persoal de cada un. Pero non é menos grave o erro de quen, pola contra, pensan que poden entregarse totalmente do todo á vida relixiosa, pensando que esta se reduce meramente a certos actos de culto e ao cumprimento de determinadas obrigacións morais. O divorcio entre a fe e a vida diaria de moitos debe ser considerado como un dos máis graves erros da nosa época.*” (G.S. 43)

Polo tanto, o obxecto da moral social é *a persoa, ser aberto á transcendencia*, e chamada a responder á tarefa de ser sente do Reino, no seu formar parte da realidade social na que se atopa. A persoa é sempre, e por riba de coxunturas, centro e dignidade. O que esixe non esquecer que:

A persoa é un valor absoluto en si mesma, falamos do ser persoa, non do facer persoas, e non un valor relativo.

1. *A persoa debe sempre considerarse como fin, non como medio.*
2. *A persoa é o cumio e o centro de tódolos valores.*
3. *A persoa debe estar sempre aberta a Deus e aos demais. O que non significa que perda o seu carácter de centro.*
4. *A persoa en si mesma é un ser ético, máis alá de outros aspectos ou valores culturais, económicos, sociais, políticos.*
5. *Este carácter de centralidade e de valor absoluto, reclama para a persoa o ser suxeito de todos os dereitos humanos fundamentais.*

Todo o anterior supón e clarifica o estatuto da moral social, xa que ao ter á persoa como centro, e esta estar sempre *nun contexto concreto, histórico e real*, nunca a reflexión moral pode ser un conxunto abstracto de afirmacións sobre o ser humano, senón que partindo da súa realidade – moral situada – constrúese desde as mediacións concretas; sendo estas a cultura, a políticas, a economía, a educación, a familia...

A moral social entón, *analiza, avalía e orienta* os problemas éticos que nos presenta a realidade social, e nos que a persoa se atopa inmersa.. Evitamos así converter a persoa ben en puro e simple individuo, ben en esclavón dun proxecto/ proceso colectivo, no que non é nin se sente protagonista. E esforzámonos en facer da moral social non un simple recurso de acusación sobre o malos que son os outros, os que non comparten a nosa visión da realidade, ou os que asumen responsabilidades na construción e xestión da realidade social. Para facer da moral social unha reflexión que nos leve a tomar conciencia da realidade, a buscar transformala por medio dunha *participación* que busque a *xustiza* e así, na *solidariedade* e a *caridade política*, ir construíndo o *ben común*.

2.- Que nos di a Biblia da dimensión social da fe?

As normas sobre as que se asenta a ética cristiá dimanan do pensamento bíblico. É na Escritura, toda ela, pero dun xeito especial no Evanxeo e na persoa de Xesús, onde o cristián debe atopar os valores e os referentes desde os que poder atopar actitudes que o leven a ser verdadeiramente transformador/a da realidade social da que forma parte. A Escritura é historia de salvación. O A.T. vains contando como a través da historia dun pobo se vai vivindo unha experiencia de convicción, unha experiencia de fe

1. Un pobo que se pon en camiño: Israel. Que establece unha Alianza con Deus, unha alianza que non parte de principios abstractos, senón da realidade da que forman parte: “serei o voso Deus, serdes o meu pobo”.

2. Os profetas terán como misión lembrar e espertar a conciencia desta Alianza, facendo que o pobo non esqueza can é o compromiso que adquiriu diante do seu Deus (Am 5,21;Is 1,10-17; 58,3-11;Miq 6,5-8). A Alianza é diálogo de salvación entre Deus que chama e sae ao encontro, convidade; e o seu pobo que entre luscos e fuscos, vai respondendo a esa chamada, a esa invitación.:” faremos canto nos ten dito Iavé” (Ex 19,3-8).Todo canto Israel sente, vive, proxecta... vaise entender desde a perspectiva da Alianza, inspiración de toda a vida relixiosa de Israel. O xa famoso libro do Deuteronomio, no seu capítulo 15 é todo un compromiso de concreción e resposta a esa invitación que Deus lle fai de que sexan o seu pobo, e que o vaian mostrando a través dos seus comportamentos, tanto cara os de dentro como os de fora (Dt 15,7-11):só no cambio de corazón cara os demais, irmáns, sexan ou non de Israel, se poderá responder con un si á Alianza. A salvación é unha salvación comunitaria, do pobo que vai saíndo, porque atopa a Deus na súa vida, da escravitude, externa e interna, o que supón respecto aos outros, aos que reconece como irmáns e irmás. Ninguén, porque Deus así o quere, ha de sentirse estraño, senón igual.

3. O Evanxeo anuncia unha Salvación que se realiza na persoa de Xesús, e que vai chamando ao cambio de corazón e de actitudes. Non basta con dicir Señor, Señor, senón que ese pronunciar cos beizos ha de ir unido a súa realización no actuar. A Boa Nova que Xesús trae é unha boa Nova de salvación, continuidade da Alianza que Deus fixera co seu pobo, e a súa morte e resurrección preséntase como o cumio de todo ese proceso. E así o van vivir despois as primeiras comunidades. Desta experiencia de esperanza, transformadora e gozosa, xermola a moral cristiá.

4. O Reino convértese no centro de referencia da súa predicación e actividade. El viu “ anunciar o Reino” (Mt 4,23) É a súa causa, a súa tarefa, o centro da súa mensaxe. Pero é un reino diferente, onde non hai exclusión e no que todos se senten invitados e acollidos .A súa aceptación, resposta, cambia a vida, pois esixe una vida nova, un horizonte diferente, unha transformación exterior e interior (Mt 6,24), xa que non é posible servir a dous señores .É oferta se salvación para todos e sen exclusións: (Mt 5,3; Lc 6,2; Mt 11,4).Non é dominio territorial, senón actitude de cambio en acción, operante, viva, na dialéctica do “ xa, pero aínda non”, na súa dimensión actual, histórica, pero sempre aberta e transformadora, utópica e nunca realizada en totalidade (Mt 6,10;Lc 17,21). O que supón tamén, como humus, raíz da teoloxía moral, que esta ha de ser sempre dinámica, positiva (propositiva), creadora, esperanzada, activa, ilusionante, fraterna, solidaria, corresponsable, crítica, inconformista...sempre en camiño, facéndose (*fieri*) . O Reino entón, irrompe e comeza con Xesús, pero non se esgota nel, continúa desenvolvéndose e concretándose no aquí e agora de cada quen (Lc 17,21) “ xa está

entre vós”. É polo tanto o principio absoluto da ética/moral cristián. A súa concreción lévanos a plantexar o noso ser e estar nese aquí e agora, a súa dimensión socio-política, evitando facer del unha afirmación ou concreción líquida. Como non imos, como construtores do Reino, esforzarnos por cambiar a historia e poñer nela humanidade e esforzo comprometido na loita por canto supoña que esa humanidade se vai facendo posible? Non é unha resposta, un proxecto concreto e partidista, pero si un *proxecto de xustiza, paz, vida, liberador* e que cuestiona a nosa vida e as nosas actitudes.

Desde a achega á Biblia, podemos ir descubrindo que a Teoloxía Moral non pode ser outra cousas máis que:

5. Unha moral *cristolóxica e cristocéntrica* na que Cristo é sempre o centro, a referencia desde a que actuar, na que verse reflectido, desde onde analizar e revisar as nosas conviccións e as nosas actitudes. Todos os textos do concilio nos que se fai referencia á dimensión moral da persoa así o resaltan, insistindo en que esta centralidade de Cristo é o elemento central desde o que proxectar a proposta teolóxico moral cristián. (R.h 10;G.s 22). E os textos do concilio non fan máis que beber da experiencia que nos transmiten os autores dos libros da Escritura (2 Cor 4,10;Gál 2,19-20;2Cor 5,14). Este vivir en Cristo ao que estamos chamados os cristiáns lévanos a camiñar sempre no seguimento, fundamento esencial da moral cristián.

6. Unha moral de benaventuranzas, de “*makarioi*”, de persoas que son e queren seguir sendo felices. O que a converte en liberadora . As benaventuranzas, síntese da Boa Nova, preséntanse como un ir contracorrente diante dos que consideraban que a felicidade estaba no posuír, no ter material . Cristo leva a explicación da felicidade a unha linguaxe comprensible e facilmente identificable . Son felices os pobres, os humildes, os que buscan a paz... abrindo un camiño para poder concretar ese seguimento, e evitar converter a súa mensaxe en puro baleiro lingüístico. As benaventuranzas como camiño nese seguimento non se reducen ao ámbito do persoal e privado, senón que son actitudes desde as que se manifesta a coherencia da vida daquel que as acolle desde a súa presenza no “ aquí e agora “ e sempre en relación cos demais. Non é invitación ao pietismo, senón á radicalidade.

7. A moral do N.T. abarca entón toda a vida da persoa, no seu construírse persiña e comunitariamente, no seu verse crecer e crecéndose xuntos con outros. O que leva a facelo non coa simple boa vontade, senón desde categorías básicas que lle van dando estrutura ás nosas decisións , á vez que serven de referencia valorativa do nosos actuar: caridade política, xustiza, ben común, solidariedade, participación, paz; e sempre desde a opción polos pobres, os últimos e máis débiles da sociedade . Non para ser pobres e continuar na pobreza, senón porque son os máis necesitados e indixentes, esixindo compromiso para que esa situación desapareza.

8. Podemos dicir que a moral que vai aparecendo ao longo dos textos, é unha *moral de vida e preocupación por canto lle pasa aos membros das comunidades*. Non é unha moral individualista senón comunitaria. Compartir, doar, colaborar...son actitudes que sempre se lle esixen aos seguidores de Xesús, e así, con esa mesma esixencia o van vivir nas comunidades. Ter para poder compartir, o ideal non está en volveuse todos pobres, senón en traballar, en poñer o de un ao dispor dos outros para que deixen de selo. Non é a riqueza senón como esta se conseguiu e se pon ao servizo dos que non teñen, o que vai supor querer ou non ser construtores do reino.

o Lc 6,24;Mc 10,23;Mt 19,23-24;Mc 10,13;Mt 19,21;Lc 19,8;Lc 11,41;2Cor 8,9;Rom 15,26;Gál 2,10...

3.- Valores fundamentais e principios permanentes da moral social

O tratado de moral social aséntase sobre os alicerces da Sagrada Escritura, a racionalidade e o maxisterio da Igrexa, e sempre desde o diálogo fluído e froitoso coas ciencias sociais. Neles descansa a fundamentación que vai artellando o noso tratado, e desde eles imos descubrindo e extraendo os valores e principios que nos van servir para ir estruturando a nosa reflexión.

Que entendemos entón por principios? Cando utilizamos esta expresión estamos a referirnos ás grandes categorías éticas que nos van servir para poder comprender a realidade da que formamos, e posibilitar a convivencia social e o entendemento entre cada un dos membros, elementos e estruturas que conforman o noso mundo. Son significativos, relevantes á hora de realizar esta tarefa: **caridade política, xustiza, verdade, liberdade, paz, participación e solidariedade**. Todos eles orientados sempre na búsqueda do ben común.

3.1.- Principios permanentes

Vimos dicindo que a persoa é centro, pero afirmar iso supón descubrir unha realidade concreta, un rostro con capacidade de aledarse ou entristecerse; de compartir ou prescindir dos outros... un rostro que se expresa a través da súa corporeidade e a historia concreta. O que nos apunta cara o ben común, o ben sen exclusión, o ben de todos, por riba de canto separa, e orientando cara canto non exclúe a ninguén. Un todo resultado de encaixar cada unha das pezas do quebra cabezas da realidade social.

o **O ben común**.- búsqueda do interese xeral por riba do individual e do da masa. Xeral pero de tódalas persoas, pensando e situándoas nun espazo e tempo concretos. E esta unha categoría permanentemente presente ao longo dos textos da D.S.I.; inda que son os documentos que levan a sinatura de Xoán XXIII, os que máis teñen clarificado, utilizado e definido este principio.

o **A Solidariedade**.- Consecuencia do ben común é a aparición da solidariedade. Expresa reciprocidade entre os seres humanos e a responsabilidade dos individuos e grupos sociais, para cos individuos e grupos. A solidariedade ben ser coma un “*feed back*” de ida e volta entre individuo e comunidade. É o camiño polo que se pode chegar á xustiza, á paz e ao desenvolvemento(S.R.S. 39).

o **Subsidiariedade**.- Q.A .80.- Posibilitar que o inferior desenvolva a súa actividade sen que teña que ser asumida / usurpada polo superior. Responde a todo intento de estatalizar, no sistema socialista, impedindo a acción de grupos ou institucións privadas. E tamén a calquera intento, no sistema capitalista, que a acumulación de capitais e a formación de grandes multinacionais, absorba a iniciativa dos máis pequenos (evitar mono e oligopolios)

- **Participación.**- Implicación activa de un para a construción ao nós, ao común, á canto supón asumir responsabilidades e vencer a pasividade. Cfr. G.S., P.P., O A...
- **A persoa: principio e fin da vida social**

3.2.- As ramificacións da teoloxía moral social

- Dimensión moral da economía
- O desenvolvemento das persoas e dos pobos
- Destino universal dos bens
- O traballo digno e humano
- O Salario xusto.
- Dereito de asociación
- A empresa: sociedade de persoas e estrutura económica
- Política e moral
- Significación ética da democracia
- Os dereitos humanos
-

Christefideles laici (Exhortación Apostólica escrita por Xoán Paulo II -30 de decembro de 1988 -) recolle estes elementos que foran aparecendo ao longo dos textos a D.S.I.. E volve insistir na necesidade, urxencia e compromiso do crente para estar presente nas estruturas políticas a través da participación plural e buscando sempre o ben común. E o mesmo podemos dicir da **C.A.** (publicada logo da caída dos muros),tamén na **C.iV.** : *participación, democracia, solidariedade, liberdade, responsabilidade...*

4.- **A D.S.I.** (*Doutrina Social da Igrexa*)

- “Conxunto de ensinanzas sociais do Maxisterio, especialmente dos papas, recollidas en encíclicas nas que se abordan/ estudan, as grandes cuestións sociais”.

- Un punto de referencia, que non único nin exclusivo, a publicación da R.N. no ano 1891. Digo nin exclusivo nin único porque a preocupación por iluminar a realidade, dese criterios evanxélicos, non xurde no século XIX, senón que é unha dimensión propia, inherente ao mesmo comezo da predicación de Xesús, e continuada despois nas primeiras comunidades e posterior desenvolvemento da vida da Igrexa.

- Mesmo acabamos de ver, no pequeno e sintético percorrido histórico, como a dimensión social da fe, o seu esforzarse por levala á realidade cotián, foi xerando textos e testemuños verdadeiramente ricos e fondamente fieis ao mandato evanxélico de “ ir e anunciade”.

4.1.- Natureza da D.SI.

- Unha grande pluralidade de denominacións, e que se entende detrás de cada unha delas. doutrina social, ensinanza social, doutrina social católica.

- O primeiro en utilizar a expresión D.S.I. foi o papa Pío XII.

- A D.S.I, nace do encontro do Evanxeo coas situacións e problemas da realidade social. Quere iluminar o nosos mundo e facelo desde unha reflexión *Trans e interdisciplinar*.

- É unha reflexión sosegada e madura, que non busca dar solucións técnicas senón alentar ao compromiso, facéndoo desde unha realidade ética, non técnica. Poñer o evanxeo na vida.

- Sitúase no ámbito da teoloxía moral (S.R.S. 41) e ponse sempre en relación coa praxe. Facer vida o evento Cristo.

- Consiste nunha exposición sistemática da vida social, facendo unha chamada á solidariedade e compromiso para cambiala.

- Nela conflúen, porque é teoloxía, verdades de fe, pero tamén, desde a súa *transdisciplinariedade*, verdades de razón e de análise da realidade.

- Comprende: ***principios de reflexión, criterios de xuízo e orientacións/ directrices para a acción.***

Misión e competencia da Igrexa no campo socio-económico

- Tendo como misión anunciar a Salvación que Deus, en Cristo, nos ofrece, a Igrexa non pode pasar indiferente diante do que ocorre na sociedade, na que está e desenvolve o seu labor. Como facer presente a Cristo illándose e desentendéndose do que pasa no mundo? Como mostrarse indiferente diante de situacións nas que a dignidade humana se ve reducida, pisada ou non recoñecida?

- A D.S.I. *trata de conxugar entón fe e praxe*, rompendo o tópico de que como salvación que ten como cumio a realidade *metahistórica*, non lle corresponde nin ocuparse nin preocuparse do que pasa na realidade da que forman parte os seres humanos.

4.2.- Fontes da D.S.I.

- As súas fontes son a *S.E.* (Sagrada Escritura), os *SS.PP.* (Santos Pais), a *reflexión teolóxica e o maxisterio*.

4.3.- Liñas que definen e caracterizan a D.S.I.

É importante telas en conta, pois son elas os que nos darán a resposta do seu carácter profético e crítico coa realidade sempre chea de claroscuros. Son elas as mostran a coherencia dunha reflexión, fronte ao cuestionamento que se facía da D.S.I. , cando se lle acusou de ser unha terceira vía entre o socialismo e o capitalismo .

- *Continuidade e cambio*
- *O paso do método dedutivo (principios aplicados á realidade) ao indutivo (partir da realidade, comprendela para ir construíndo reflexión coa axuda das demais ciencias).*
- *O recurso ás ciencias sociais e a aposta pola trans e interdisciplinarietà.*
- *Carácter práctico.*
- *Atención aos sinais dos tempos .(G.s. 4)*
- *Pluralismo de opcións (unha urxencia hoxe: reler os textos da D.S.I., sen ningún tipo de ideoloxización. A Octogesima Adveniēns é clarificadora sobre esta cuestión).*
- *Un cambio respecto aos destinatarios, froito dun momento de confianza e colaboración co desenvolvemento do mundo (**Pacem in terris**, “ *Tódolos homes de boa vontade*”). E que abriu novas canles de diálogo mutuo da D.S.I. coas persoas e as institucións.*

4.4.- Os grandes textos sociais

- *R.N.(Rerum Novarum) 1891. LEÓN XIII*

- **Q.A.** (*Quadragesimo Anno*)1931.- Pío XI.
- **La Solennità.**- 1941. Pío XII
- **M.M.** (*Mater et Magistra*) 1961. XOÁN XXIII
- **P.T.**(*Pacem in Terris*) 1963. XOÁN XXIII
- **G.S.** (*Gaudium et Spes*) Constitución conciliar do Vaticano II. 1965. PAULO VI.
- **P.P.**(*Populorum progressio*)1967. PAULO VI
- **O.A.**(*Octogesima Adveniens*)1971. PAULO VI
- **Documento postsinodal sobre a Xustiza no mundo.** 1971. PAULO VI.
- **L.E.** (*Laborem Exercens*) 1981. XOÁN PAULO II.
- **S.R.S.** (*Sollicitudo Rei Socialis*) 1987. XOÁN PAULO II
- **C.A.**(*Centesimus annus*) 199 1. XOÁN PAULO II
- **C.D.S.I.** (*Compendio da Doutrina Social da Igrexa ...*)2005.XOÁN PAULO II
- **C.V.** (*Caritas in Veritate*)2009.BIEITO XVI.
- **L.S.** (*Laudato Si`*) 2015. FRANCISCO. ***A Casa común.***
- **F.T.** (*Fratelli Tutti*) 2020.FRANCISCO. ***A fraternidade social.***

Clodomiro Ogando Durán Novembro 2022